

Universiteit Utrecht

**Kinderen en het
echtscheidingsrecht**
*Gegevens uit sociaal
wetenschappelijk onderzoek*

Amsterdam, 23 mei 2006

Ed Spruijt

Hoofdartikel in *Trouw*, vorige maand:

Veel kinderen slechts één ouder

Vooraf contact met vader wordt na scheiding verbroken

CBS: 50.000 kinderen geen contact meer

Een kind houdt van beide ouders

Else-Marie van den Eerenbeemt: gespleten loyaliteit

Cursus: JES in Zwolle

Vanmorgen:

**(Echt)scheiding, kinderen, ouderschapsplan,
juristen, hulpverleners, de nieuwe wet(svoorstellen)**

Nu:

**soc. wet. onderzoek en de wet
Deelsessie (workshop?), interactief**

U moet dus meedoen: daarom een *quiz*.

Tabel 1. Echtscheidingen en kinderen

Universiteit Utrecht

jaar	totaal aantal (flits-) scheidingen	aantal minderjarige kinderen
1996	35.000	29.500
1998	32.500	29.500
2000	34.500	33.000
2002	37.000 (4.000) *	38.000 (3.500) *
2004	36.000 (5.000) *	38.000 (4.500) *

Overzicht van deze deelsessie

5

1. Inleiding, cijfers
2. Gevolgen voor kinderen
3. Soorten onderzoek en soorten uitkomsten
4. Beschermende factoren
5. Risico-factoren

6. Utrechts onderzoek
 - Conamore-project
 - Het verdeelde kind (www.kinderbescherming.nl)
 - Nieuw onderzoek
7. Resultaten: contactfrequentie, PAS, KIES, Mediation
9. Conclusie, discussie, de wet

Universiteit Utrecht

Gevolgen voor kinderen I

6

Universiteit Utrecht

Korte termijn gevolgen:

- Gezinsscheiding
- Soms verhuizing
- Verminderd contact met 1 (of 2) ouders
- Financiële achteruitgang
- Oude en/of nieuwe ruzie ouders
- Nieuwe gezinsleden

Individuele problemen voor het kind

Externaliserende problemen
Internaliserende problemen
Relationele problemen
Schoolprestaties
Riskante gewoonten

*Risico voor problemen ca. 2x zo groot
als bij intacte gezinnen*

Externaliserende problemen:

Agressief gedrag, vandalisme, delinquentie

Internaliserende problemen:

Stress, depressieve gevoelens, angst, zelfbeeld

Relationele problemen:

Vriend(inn)en, bindingen, scheiding

Schoolprestaties:

Cijfers, uitval, eindniveau

Riskante gewoonten:

drinken, roken, hard- en softdrugs

Overzicht internationaal onderzoek I

9

Universiteit Utrecht

- Lichte, maar significante verbanden
- Gerichte steekproeven: sterkere verbanden
- Effecten worden niet kleiner na recentere scheidingen
- Ongeveer 20% van de kinderen heeft geen contact met uitwonende ouder

Overzicht internationaal onderzoek II

10

Universiteit Utrecht

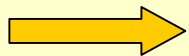
- **Meta-analyses**
- **Longitudinale projecten**
- **Weinig algemene leeftijds- en sekseverschillen**
- **Jongens iets meer last van ruzies, meisjes meer last van sluimereffecten**

Positieve factoren

11

Universiteit Utrecht

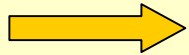
een vaardige, autoritatieve thuiswonende ouder

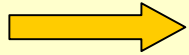
stimulering/goedkeuring thuiswonende ouder

weinig ouderlijk conflicten

goed nakomen van afspraken

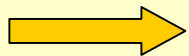
relatieve stabiliteit

Negatieve factoren

12

Universiteit Utrecht

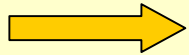
voortdurende ouderlijke ruzie

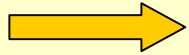
weinig binding uitwonende ouder

cumulatie van veranderingen

financiële achteruitgang

een slecht functionerende thuisouder

WIL- project (afgesloten)

- **Longitudinaal: 3 metingen, 3-jaars interval, 1991-1997**
- **3000 Adolescenten 12-24 jaar in 1991 & een ouder**

• ***Conamore project (lopend)***

- **Longitudinaal: 5 metingen, 1-jaars interval, 2001-2005**
- **1313 Brugklassers en 4/5e klassers in 2001**

- ***Diverse nieuwe projecten (PAS, bemiddeling, etc.)***

Contact frequentie nu (Conamore)

14

	<u>2001</u>	<u>2002</u>	<u>2003</u>	<u>2004</u>	<u>2005</u>
Niet	20	20	20	18	16
Weinig (< 1 x per mnd)	08	10	12	13	15
Regelmatig (1+ per mnd)	28	28	25	25	25
Vaak (1+ per week)	44	42	43	44	44

Contact frequentie (vanaf en voor 1998) ¹⁵ *(direct na de scheiding, boek blz. 198)*

	<u>gescheiden</u> <u>vanaf 1998</u>	<u>gescheiden</u> <u>voor 1998</u>
Niet	18	16
Weinig (< 1 x per mnd)	11	20
Regelmatig (1+ per mnd)	27	39
Vaak (1+ per week)	44	25
	100=63	100=109

Contact frequentie (vanaf en voor 1998) ¹⁶ **(nu, meting 2005)**

	<u>Gescheiden</u> <u>Vanaf 1998</u>	<u>Gescheiden</u> <u>voor 1998</u>
Niet	13	19
Weinig (< 1 x per mnd)	13	27
Regelmatig (1+ per mnd)	19	19
Vaak (1+ per week)	55	35
	100=94	100=134

Contact frequentie (en welbevinden kinderen)

	<u>Welbe-</u> <u>Vinden</u>	<u>depres-</u> <u>gevoel</u>	<u>relatie</u> <u>vader</u>	<u>relatie</u> <u>moeder</u>
Niet	7.3	1.4	2.3	4.2
Weinig	7.4	1.4	3.3	3.5
Regelmatig	7.2	1.1	3.4	3.9
Vaak	7.5	1.1	4.0	4.0

Belangrijkste uitkomsten

18

Universiteit Utrecht

- Geen contact: ca. 20%, iets dalend
- Frekvent contact na 1998 toegenomen
- Weinig verband contact - welbevinden
- Band met vader beter
- Nader onderzoek soorten scheiding

Het ouderverstotingssyndroom (PAS)

19

Universiteit Utrecht

8 symptomen volgens Gardner

- **Lastercampagne**
- **Absurde argumenten**
- **Gebrek aan ambivalentie**
- **Het kind sluit zelf uit**

- **Het kind steunt thuiswonende ouder**
- **Geen schuldgevoelens**
- **Taal past niet bij leeftijd**
- **Vijandigheid ook naar familie**

4 symptomen eigen onderzoek

1. Uitsluiting van uitwonende ouder door het kind, volgens de thuiswonende ouder
2. Idealisering van de thuiswonende ouder, door het kind
3. Uitsluiting van de uitwonende ouder door thuiswonende ouder
4. Verwerping van de uitwonende ouder door het kind

PAS in Nederland

21

Universiteit Utrecht

niet mild matig ernstig

Bemiddelaars	55%	41%	13%	-
Ouders	61%	26%	4%	-
Totaal	58%	33%	9%	-

N=138

PAS en beslissingen rond de scheiding

22

Universiteit Utrecht

	Niet	Licht	Matig	Sterk
Beslissing samen genomen	81%	16%	3%	–
Beslissing niet samen genomen	33%	40%	27%	–
Besluit van de rechtbank	40%	38%	22%	–
Besluit samen afgesproken	89%	11%	–	–

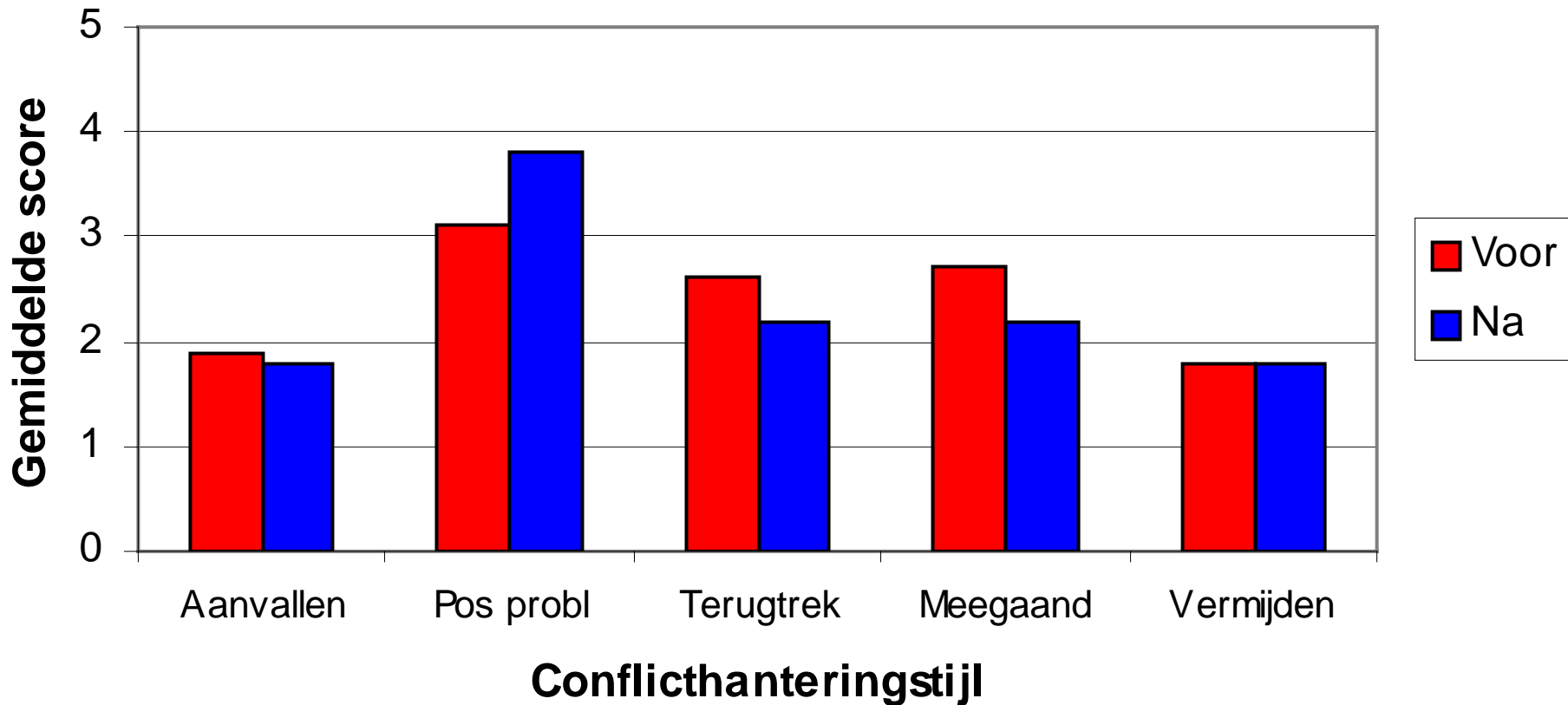
Raadsondersteuning ter zitting (ROTZ)

ROTZ werkt:

Voor ROTZ:		Na ROTZ:	
Lijnrecht	33	geen afspraak	21
Tegengesteld	50	principe afspr.	58
Verskillend	17	afspraak	21
	100%		100%

Omgaan met conflict

- ***Onderzoeksgroep 90 kinderen, 90 moeders en 90 vaders***

	Wachtlijst	KIES
• Welbevinden	7.4	8.1
• Depressieve gevoelens	4.4	3.6
• Band met moeder	8.3	9.0
• Band met vader	5.8	7.0
• Hoeveel contact met vader?	6.5	7.3

2 advocaten

**1 advocaat/
bemiddelaar**

• Begrip over scheiding	6.5	7.4
• Problemen? Wat te doen?	5.8	6.9
• Band met moeder	7.9	9.0
• Band met vader	5.8	7.0
• Hoeveel contact met vader?	6.8	8.3

- **Meer aandacht voor conflictbeheersing**
- **Positie thuiswonende ouder**

- **PAS en geweld serieus nemen**
- **Bemiddeling helpt**

- **Meer aandacht voor preventie (counseling en mediation)**
- **Ouderschapsplan verplicht**
- **Ondersteun thuiswonende ouder (bijv. beloon omgang fiscaal)**

- **Kinderen horen**
- **PAS en geweld serieus nemen**
- **(Verplichte) conflictoplossing, dan pas procederen**

- **Meer rekening houden met kinderen**
- **Welke wettelijke regelingen?**
- **Liberalistisch of paternalistisch?**
- **Verplichte bemiddeling?**
- **Hoe handhaving van de afspraken?**

- **Conflictbeheersing**
- **Scheiding is langdurig proces**
- **Kindereffecten nemen niet af**
- **Lange termijn effecten**
- **Pas en geweld serieus nemen**
- **Positie kind centraler**
- **Schrijnende gevallen moeilijk oplosbaar**